

Nr 15/1971.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y -
r e l s e s framställning till Ålands
landsting med förslag till landstingsord-
ning för landskapet Åland.

Då det första landstinget samlades till plenum den 10 juni 1922, beslöts att den då gällande riksdagsordningen (1906 års lantdagsordning) i tillämpliga delar skulle gälla intill dess av landstinget antagen landstingsordning trätt i kraft. Bland de första framställningar landstinget fick sig förelagda var även regeringens förslag till landskapslag om landstingsordning för landskapet Åland. Förslaget antogs av landstinget den 8 december 1922 och utfärdades som landskapslag den 7 maj 1923 (8/23).

År 1936 väcktes i landstinget initiativ till en översyn och omarbetning av förenämnda landstingsordning. Förslaget omfattades av landstinget, som gav landskapsnämnden i uppdrag att förelägga landstinget förslag i saken. Efter beredning såväl i landskapsnämnden som i landstinget antogs under höstsessionen 1942 en ny landstingsordning, som emellertid förföll, på grund av att landstinget beträffande ett stadgande om valbarhet till medlem av landstinget ansågs ha överskridit sin lagstiftningsbefogenhet.

Det skulle dröja till vintersessionen 1950, innan ett nytt förslag förelades landstinget. Initiativet togs då av ltm Herman Mattsson, som i lagmotion den 17 februari 1950 (motion 1/50) föreslog, att landstingsbeslutet av år 1942 med vissa ändringar på nytt skulle antas av landstinget. Sedan förslaget underkastats vissa ändringar i utskotten, godkändes landstingsordningen för landskapet Åland av landstinget den 4 december 1950 och utfärdades som landskapslag den 14 mars 1951 (14/51).

Då landskapsstyrelsen den 13 december 1966 tillsatte en kommitté med uppdrag att utarbeta ett förslag till revision av gällande lagstiftning om landskapsförvaltningen, innefattades i uppdraget även en översyn av gällande landstingsordning. I första hand avsågs därmed en genomgång av de bestämmelser i landstingsordningen, vilkas ändring blev nödvändig på grund av förvaltningsreformen.

Emellertid visade det sig snart under beredningen, att även landstingsordningen borde undergå en genomgripande revision. För den skull beslöt landskapsstyrelsen den 10 januari 1969, att det fortsatta kommittéarbetet på förvaltningsreformen skulle fördelas på tvenne kommittéer, nämligen landstingsordningskommittén och förvaltningslagskommittén. I och med att landstingets talman och andra vicetalman

utsågs till ledamöter i landstingsordningskommittén fick denna nödvändig parlamentarisk förankring.

Allmän motivering.

Den principiellt kanske viktigaste nyordning kommittén föreslagit är kravet på kvalificerad majoritet för landstingets bifall till antagande, ändring eller upphävande av självstyrelselagen eller till avvikelse från den och till lagen om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland eller till avvikelse från den. Kravet på kvalificerad majoritet i tredje behandling skulle även gälla landstingets antagande av vissa landskapslagar, som har karaktären av grundlag, nämligen landskapslagen om landskapet Ålands flagga, landstingsordningen och landskapslagen om landskapsförvaltningen. Enligt 68 § riksdagsordningen skall vad om behandling av grundlag är stadgat även gälla det fall då fråga är om skatt som skall utgå under obestämd tid eller viss tid överstigande ett år. På motsvarande sätt skulle förslag till landskapslag om uppbärande av landskapsskatt i tredje behandlingen kunna godkännas endast medelst beslut som omfattats av kvalificerad majoritet. Landskapsstyrelsen har preciserat stadgandet i överensstämmelse med förebilden i riksdagsordningen.

Med kvalificerad majoritet avser kommittén att minst två tredjedelar av de avgivna rösterna givits för ifrågavarande förslag för att det skall utgöra landstingets beslut. Däremot skulle ett dylikt förslag icke kunna röstas vilande över nyval såsom fallet är med grundlag i riksdagsbehandlingen.

Landskapsstyrelsen har i princip omfattat kommitténs förslag om införande av krav på kvalificerad majoritet för ovan nämnda landstingsbeslut. Dock kan det ifrågasättas, om vissa bestämmelser i landskapslagen om landskapsförvaltningen är av sådan karaktär att de borde låsas vid en så kraftig majoritet. Visserligen finns i förvaltningslagen en del för självstyrelsen viktiga frågor reglerade, men det mesta av förvaltningslagens text är frågor om en praktisk, teknisk och ändamålsenlig förvaltningsreglering. Då det emellertid rent lagtekniskt sett är komplicerat att bryta ut dessa bestämmelser, har landskapsstyrelsen dock i likhet med kommittén stannat för att lagen i dess helhet upptas bland ifrågavarande "grundlagsskydd" åtnjutande lagar.

Den för det fortsatta självstyrelsearbetet kanske mest betydelsefulla nyordning kommittén föreslagit sammanhänger med de som bristfälliga och otillfredsställande betecknade möjligheterna att enligt gällande landstingsordning inom landstinget upptaga, bereda och bevaka ärenden med väsentliga självstyrelsepolitiska aspekter. Sådana aspekter

har frågor som berör landskapets författningsenliga rättigheter, d.v.s. särrättigheter som konstitutionen tillerkänner Åland men icke andra enskilda delar av Finland. Ärenden av sådan art är till exempel frågor som berör landskapets konstitutionella ställning som ett enspråkigt svenskt landskap. Såsom ett konkret exempel härpå kan nämnas principerna för radio- och TV-verksamheten på Åland.

Beredningen av självstyrelsepolitiska frågor har hittills icke skett i något speciellt organ inom landstinget, vilket enligt kommitténs uppfattning har visat sig vara otillfredsställande. Kommittén föreslår därför, med utrikesutskottet i riksdagen och utrikesnämnden i Sverige som förebilder, att en självstyrelsepolitisk nämnd skall inrättas. Nämndens uppgifter skulle i huvudsak vara av rådgivande art. Då landstinget eller ett utskott under behandlingen av ett ärende finner att detta också måste bedömas ur självstyrelsepolitisk synvinkel, skulle nämndens utlåtande kunna inbegäras. Även landskapsstyrelsen skulle kunna anlita nämnden som rådgivande instans i självstyrelsepolitiska frågor. Nämnden skulle dessutom kunna taga egna initiativ i sådana frågor genom framställningar till landskapsstyrelsen.

Kommittén har velat göra presidiets politiska ställning mer markerad genom övergång till årliga val.

Kommittén har också diskuterat införande av interpellationsförfarande för att den politiska ansvarigheten hos förvaltningen skulle kunna ställas under debatt på detta sätt. Förfarandet förutsätter dock sådan utvidgad parlamentarism som icke ansetts falla inom kommitténs uppdrag.

Frågan om att medge tilläggsfrågor efter det att lantrådet givit skriftligt svar på av landstingsman ställt spørsmål anser kommittén också ha sammanhang med utvidgad parlamentarisk ordning.

Landskapsstyrelsen har i princip omfattat kommitténs förslag till landstingsordning. I den mån det gäller interna frågor för landstinget, har landskapsstyrelsen med hänsyn till kommitténs parlamentariska förankring icke ansett det nödvändigt att ingå i särskild prövning i detaljutformningen av texten.

Detaljmotivering.

1-4 §§. Stadgandena i dessa lagrum överensstämmer i sak med motsvarande bestämmelser i gällande landstingsordning.

5-6 §§. Vid utarbetande av dessa stadganden har beaktats landstingets beslut under höstsessionen 1970, enligt vilket landstingsman, som valts till ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen bör frånträda

sitt landstingsmannaupdrag. Emellertid har vissa komplikationer uppstått därigenom att landstingets och landskapsstyrelsens mandat-tider icke helt sammanfaller på grund av att landstingsåret avslutas den 31 oktober och att landskapsstyrelseuppdraget fortgår till årets slut. För att icke frånta landskapsstyrelseledamot rätten att kandidera i landstingsval föreslås ett uttryckligt stadgande därom, att ledamot och ersättare i landskapsstyrelsen skulle få ställas upp som kandidat i landstingsval. Om han väljes till landstingsman, skulle han likväl icke få tillträda sitt landstingsuppdrag, förrän honom beviljats befrielse från uppdraget i landskapsstyrelsen.] Kommittén har även ansett, att landshövding, lantråd eller tjänsteman vid länsstyrelsen eller landskapsstyrelsen skulle ges samma rätt. Sådan tjänsteman bör, förrän han intar sin plats i landstinget, visa att honom beviljats avsked från tjänsten. Han skulle då vara tvungen att begära befrielse omedelbart efter det valet vunnit laga kraft.]

Ifall landstingsman erhåller sådan tjänst som icke kan innehas samtidigt med landstingsmannaupdraget, skulle han vara tvungen att lämna landstinget. Väljs han till ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen, måste han däremot frånträda sitt uppdrag som landstingsman för den tid uppdraget varar, varvid ersättaren inträder i landstinget för denna tid.

8 §. Det har ansetts motiverat att ersättaren skulle inträda även då landstingsman på grund av sjukdom eller av annan orsak under en längre tidsperiod icke kan sköta sitt uppdrag. Som sådan längre period kunde anses minst en session. Också i det fall att landstingsman undergår frihetsstraff träder ersättaren i hans ställe.

12 §. Stadgandet har givits en sådan formulering, att landstinget fritt kan bestämma om arvoden, dagtraktamenten och ersättningar. Den föreslagna lydelsen utgör icke hinder för att landstinget utan särskild anhållan besluter om arvode och andra ersättningar även för de sammanträden landstingsman deltagit i under den tid landstinget icke sammanträder.

14 §. Enligt gällande lydelse av landstingsordningen (15 §) skulle lantrådet bestämma sammanträdesorten, ifall särskilda omständigheter påkallar att landstinget sammanträder utanför Mariehamn. Det har ansetts ändamålsenligt att landstingets presidium skulle besluta om sammanträdesort i sådant fall.

15 §. Landstingets arbetsår skulle uppdelas på tvenne sessioner,

vilka inleds den 1 november och den 1 mars. Med session skulle således icke längre avses en sammanhängande period av arbetsdagar. Därigenom skulle landstinget fritt efter ärendenas natur kunna disponera arbetstiden under vardera sessionen på ett ändamålsenligt sätt. Har landstinget icke beslutat om bestämd dag för nästa plenum, skulle presidiet ha rätt att sammankalla landstinget vid behov.

Som landstingets avslutningsdag föreslås den sista vardagen i oktober. Därigenom skulle den nuvarande avslutningssessionen under augusti månad kunna slopas, såvida landstinget icke av annan särskild anledning måste sammankomma till plenum i augusti-september.

Det är fullt möjligt att förlägga avslutningsdagen till i regel den 31 oktober också under valår, eftersom valförrättningen enligt den nya landskapslagen om landstings- och kommunalval numera infaller den tredje söndagen och påföljandemåndag i oktober.

Det har icke heller ansetts motiverat, att antalet sammanträdesdagar fortfarande skulle vara maximerat, då landstinget knappast torde sammanträda utan att direkta arbetsuppgifter föreligger.

18 §. Enligt gällande 20 § skall granskning av fullmakterna ske dagen före den då landstinget första gången efter val skall sammanträda. Med beaktande av att denna dag enligt nu föreslagen lydelse av 15 § kan vara det föregående landstingets avslutningsdag, föreslås att granskningen skulle ske samma dag som landstinget sammankommer första gången efter val. Rent praktiskt föreligger intet hinder att granska fullmakterna samma dag som landstinget samlas till sitt första plenum.

20 §. För närvarande väljes talman och vicetalmän för fyra år i sänder, d.v.s. för landstingets hela mandatperiod. Kommittén har ansett presidiets ställning påkalla en ändring så att presidieval skulle ske för varje arbetsår. Härigenom kunde landstingets fortsatta förtroende för presidiet konstateras årligen, vilket bl.a. med tanke på att talmannen är självskriven ordförande i självstyrelsepolitiska nämnden kan anses motiverat.

Kommittén har föreslagit en omstilisering av den högtidliga försäkran, som talmännen skall avgiva omedelbart efter talmansvalet. Den föreslagna lydelsen överensstämmer med den i självstyrelselagen stadgade grundsatsen att landstinget företräder landskapet Ålands befolkning i ärenden som hör till dess självstyrelse.

21 §. När landstingets avslutningsdag i allmänhet infaller dagen före öppnandet av följande landsting, har kommittén icke ansett det påkallat att högtidlighålla avslutningsdagen. Avslutningsdagen skulle

således som regel icke innebära annat än ett kort plenum, vid vilket landshövdingen föklarar landstinget avslutat.

Landskapsstyrelsen har dock ansett att högtidlig avslutning bör försiggå vid varje landstings mandatperiods utgång. För detta talar bl.a. den omständigheten att en del av landstingsmännen icke återkommer i det nya landstinget.

25-27 §§. Gällande landstingsordning tillåter icke landstingsman att i motion föreslå att landstinget förelägger riksdagen lagförslag eller att landstinget hos Ålandsdelegationen inlämnar framställning om extraordinarie anslag. Initiativ till sådana beslut från landstingets sida kan därför nu komma direkt endast från landshövdingen, lantrådet eller landskapsstyrelsen. Endast genom hemställningsmotion kan landstingsman nu väcka initiativ i nämnda frågor.

För att öka de enskilda landstingsmännens rätt att väcka initiativ i landstinget föreslås därför en utvidgad motionsrätt. Den utvidgade motionsrätten skulle omfatta lagmotion med förslag att landstinget förelägger riksdagen ett färdigt utarbetat lagförslag som gäller område hörande till rikets lagstiftningsbehörighet. Dessutom skulle landstingsman motionsvägen kunna föreslå, att landstinget direkt hos Ålandsdelegationen anhåller om extraordinarie anslag. Det är i princip riktigt att motionsrätten även omfattar extraordinarie anslag men landskapsstyrelsen förmodar att sådana framställningar sker i mycket få fall, utan att de undergått beredning av landskapsstyrelsen och dess sakkunnigorgan.

En annan nyhet är stadgandet om återkallande av ingiven motion. I fall flere landstingsmän undertecknat motionen erfordras att samtliga dessa undertecknat återkallelsen.

Den speciella motionstiden för anslutningsmotion föreslås ändrad.

29-34 §§. Förslaget till bestämmelser om självstyrelsepolitiska nämnden har i viss mån stadgandena om utrikesnämnden i riksdagsordningen för Sveriges riksdag som förebild. Kommittén har särskilt diskuterat frågan huruvida självstyrelsepolitiska nämnden skulle vara ett utskott med uppgifter enbart inom landstinget. Men bl.a. på grund av att även landskapsstyrelsen givits rätt att begära utlåtande från nämnden i sådana ärenden som denna kan behandla, stannade kommittén för "nämnd", varigenom detta organ klart kommer att skilja sig från utskotten.

Kommittén har även övervägt möjligheten att i nämnden invälja utom landstinget stående personer såsom sakkunnigmedlemmar. Då nämnden skall vara en remissinstans inom landstinget, har detta likväl icke ansetts förenligt med landstingsordningens principer. Detta utesluter

givetvis icke att nämnden hör utomstående personer som sakkunniga.

Den självstyrelsepolitiska nämnden skulle bestå av talmannen som ordförande och fyra av landstinget inom sig valda ledamöter samt två ersättare. Nämnden väljer inom sig viceordförande.

Då nämnden icke är avsedd att vara ett för vissa ärenden inrättat obligatoriskt beredningsorgan skulle den icke ha beredande funktion på samma sätt som utskotten. Till nämnden kunde remitteras självstyrelsepolitiska frågor över huvud såsom dessa definierats i allmänna motiveringen. Nämnden skall också sammanträda, om landskapsstyrelsen eller minst tre ledamöter det fordrar. Landskapsstyrelsen hade i början av varje landsting och senare att vid behov lämna nämnden skriftlig redogörelse om aktuella självstyrelsepolitiska frågor.

Denna information borde lämpligen ansluta sig till första kapitlet i landskapets årsbok, där både under föregående och under löpande år inträffade händelser bleve berörda.

Nämnden skulle i övrigt ha samma befogenheter som utskott att ta del av handlingar samt att höra sakkunniga och tjänstemän.

Med tanke på ärendenas i vissa fall känsliga natur föreslår kommittén, att en viss försiktighet skulle iakttas beträffande offentliggörandet av vad som tilldragit sig i nämnden. Nämnden skulle ha rätt att besluta om ovillkorlig tystnadsplikt.

Landskapsstyrelsen har föreslagit en ändring av formuleringen att nämnden genom majoritetsbeslut kunde ålägga sina medlemmar ovillkorlig tystnadsplikt såtillvida, att nämnden vid fattande av dylika beslut bör vara fulltalig och att nämnden enhälligt biträtt beslutet. Det torde vara landstingets egen sak att överväga om dylik tystnadsplikt överhuvudtaget är motiverad för en nämnd på fem medlemmar inom ett så litet parlament som det åländska.

35-39 §§. Då fördelningen av beredningsuppgifterna mellan lagutskottet och lag- och ekonomiutskottet icke såsom nu nödvändigtvis behövde ske på basen av ärendets beskaffenhet utan också med hänsyn till arbetsbördan för respektive utskott under varje session, föreslår kommittén att lag- och ekonomiutskottet ombildas till ett andra lagutskott. Fördelningen av lagframställningar och lagmotioner mellan första och andra lagutskottet skulle ske enligt landstingets beslut beträffande varje enskilt lagförslag. Första lagutskottet skulle samtidigt verka som "grundlagsutskott" och sålunda handlägga de lagförslag, för vilkas antagande enligt 55 § erfordras kvalificerad majoritet.

40 §. För närvarande saknas bestämmelser om när utskott är beslutfört. Detta anses innebära fullt antal medlemmars närvaro för beslutföret. Kommittén har ansett ett sådant krav för strängt och föreslår, att utskott skall vara beslutfört, om minst fyra femtedelar är tillstädes.

41 §. Utskotts rätt att inbegära annat utskotts utlåtande och utlåtande av självstyrelsepolitiska nämnden har fastslagits i lagen. Denna rätt innebär ingen ändring av nuvarande praxis utan endast att denna praxis blir lagfäst.

43 §. Kommittén har diskuterat ett förslag om att öka antalet landstingsmän till talmannen och 30 ledamöter. I så fall skulle efter valet av talman den valdes ersättare träda till i talmannens ställe. Därigenom skulle intressegruppernas inbördes styrkeförhållande vid fattande av beslut förbli orubbat. Då likväl vissa svårigheter skulle uppstå om antalet landstingsmän ökas till 31, har kommittén i stället ansett att den intressegrupp, vilken talmannen tillhör, skulle kompenseras på så sätt att talmannen enligt 60 § finge deltaga förutom i val även i omröstningar. Talmannens röst skulle dessutom vid lika röstetal vara utslagsgivande i stället för det nuvarande slumpmässiga lottdragningsförfarandet. Lottning skulle dock bibehållas vid val. Liksom tidigare skulle talmannen icke äga rätt att deltaga i överläggningar i plenum, men däremot sådan rätt tillkomma honom i utskott. Genom denna ändring möjliggöres talmannens deltagande i utskottsarbete.

47 §. Enligt gällande lydelse av 43 § landstingsordningen äger landshövdingen, lantrådet och landskapsstyrelseledamot rätt att framom andra uttala sig i plenum. Ett så vidsträckt företräde anses icke motiverat för dessa personer. Däremot borde de få en utvidgad replikrätt vad tiden beträffar, när de vill komma med klarlägganden m.m., och för lantrådet dessutom vid avgivande av svar på till honom i diskussionen framställd fråga. Den kutym som redan nu iakttages vid presentation av framställning och utskottsbetänkande borde fortfarande bibehållas, även om den icke blir direkt fastställd i lagen.

49 §. Omstiliseringen innebär i sak ingen ändring av nuvarande stadgande i 4 § 2 mom. landskapslagen angående landskapsförvaltningen i landskapet Åland.

50-54 §§. Omstilisering av dessa lagrum har föreslagits i syfte att förtydliga stadgandena. I 54 § 5 mom. har tiden mellan andra och tredje behandlingen av lagförslag av grundlagskaraktär fastställts till sex dagar.

57 §. Enligt 51 § av gällande landstingsordning beaktas av landstingsman framställt ändringsförslag, som avser införande i landskapets inkomst- och utgiftsstat av nytt i landskapsstyrelsens förslag icke upptaget anslag, endast om förslaget väckts genom finansmotion. Motsvarande stadgande om ändringsförslag i lagframställning saknas däremot, vilket ansetts vara en formell brist. Då detta frågekomplex är svårtolkat återger kommittén en del av riksdagens grundlagsutskotts utlåtande nr 7 den 12 november 1957 till lag- och ekonomiutskottet. I

utlåtandet framhålles bland annat:

"Då man går att undersöka det spörsmål, som utgör orsaken till anhållan om utlåtande, är det skäl att till en början konstatera, att enligt stadgandena i 4 kap. riksdagsordningen utskotten ha till uppgift att bereda de ärenden, som skola behandlas av riksdagen, vilken uppgift bland annat i fråga om regeringens propositioner och lagmotionerna är obligatorisk (63 § RO). Någon självständig initiativrätt äga utskotten däremot ej, försävt icke i något särskilt fall annorlunda är stadgat (t.ex. 49 § och 50 § 2 mom.RO), utan anhängiggörandet av ett ärende bör ske på i 3 kap. riksdagsordningen föreskrivet sätt. För lagstiftningsfrågornas vidkommande innebär detta, att ett ärende kan anhängiggöras endast genom en av regeringen avlåten proposition eller genom en lagmotion.

Vid behandlingen av ett i en proposition eller en lagmotion ingående lagförslag kan utskott likväl däri göra ändringar och tilllägg. Emedan utskott icke kan fatta beslut, ifall icke någon av dess medlemmar, således en riksdagsman, framställer förslag i saken, kan utskotts rätt att göra ändringar och tilllägg icke sträcka sig längre än den enskilde riksdagsmannens, såsom grundlagsutskottet i sitt vid 1928 års riksdag avgivna betänkande nr 11 uttryckligen konstaterat. Uppfattningen rörande omfånget av riksdagsmans rätt i detta hänseende kan åter anses ha befast sig. Enligt densamma kan riksdagsman föreslå vilka ändringar och tilllägg i lagförslaget som helst, såvida de falla inom ramen för det anhängiggjorda ärendet. Andra tilllägg och ändringar få dock ej göras än sådana, vilka höra till det anhängiggjorda ärendet. Riksdagsman bör med andra ord noga hålla sig till det föreliggande ärendet. och han får icke gå utanför det samma. Vad beträffar den omständigheten, huru ett anhängigt "ärende" skall definieras och vilka synpunkter som böra beaktas vid bedömningen av, huruvida ett framställt ändringsförslag faller utanför "ärendet", nöjer grundlagsutskottet sig med att i detta sammanhang endast hänvisa till sitt förenämnda betänkande nr 11/1928 rd. samt till sitt vid innevarande års riksdag avgivna betänkande nr 17. I detta sammanhang finner utskottet det likväl vara på sin plats att framhålla, att den lagtekniska uppbyggnaden av ett lagförslag och ett ändringsförslag icke kan inverka på den omständigheten, huruvida ett ändringsförslag faller inom ramen för ett anhängiggjort ärende eller icke. Stadganden angående samma "ärende" kunna nämligen av lag-

tekniska skäl inrymmas i en eller flere paragrafer, medan å andra sidan fall kunna förekomma, i vilka i en paragraf inrymts stadganden rörande flere olika "ärenden". En dylik yttre samhörighet, resp. differentiering kan å ena sidan ej konstituera eller å andra sidan eliminera det innehållsmässiga saksammanhang, som bör förefinnas mellan det i propositionen eller motionen ingående lagförslaget och den ändring eller det tillägg, som skall göras i detsamma. En helt annan sak är, att det i propositionen eller motionen ingående lagförslaget kan beröra antingen blott ett visst snävt och begränsat "ärende" eller ock omfatta ett helt rättsområde eller ett komplex av ärenden."

Med hänsyn till det sagda kan det anses riktigt att i ett särskilt stadgande uttryckligen föreskriva en allmän grundsats att förslag, som icke har direkt sakligt sammanhang med under behandling varande ärende, icke får upptagas till behandling. Har förslaget väckts genom motion, innefattar motionen ett ärende i och för sig, varför något förtydligande i det avseendet icke skulle vara nödvändigt.

I samma paragraf har kommittén infört det i 51 § av gällande landstingsordning ingående stadgandet om förslag till nytt anslag. Anslaget är nytt, om det icke ingår i landskapsstyrelsens förslag. Om däremot anslaget finns i landskapsstyrelsens förslag men avstyrkes av finansutskottet, är det icke nytt i nu nämnd bemärkelse. Blott en förhöjning av anslaget innebär icke heller ett "nytt" anslag, om förslaget endast avser att landskapsstyrelsens förslag icke är tillräckligt för det ändamål vartill det är ämnat. Däremot kan genom förhöjning av beloppet anslaget förändras till "nytt", om ändamålet med detsamma blir ett annat på grund av förhöjningen. Att ett moment uppdelas i flere moment gör inte anslagen till "nya", om det icke är fråga om nya ändamål.

65-66 §§. Kommittén har föreslagit vissa förtydligande ändringar av stadgandena om det sätt varpå landstingets beslut skall meddelas. Bl.a. har ett stadgande införts om att landstingets beslut om framställning angående extraordinarie anslag skall insändas till Ålandsdelegationen.

Likaså har i 66 § införts förtydligande bestämmelser om vilka handlingar som skall tillställas landskapsstyrelsen. Förslaget innebär en ändring såtillvida att landstingets beslut i anledning av republikens presidents framställningar också skall delges landskapsstyrelsen. Dessutom skulle samtliga handlingar, som utgör ett svar på landskapsstyrelsens framställningar, däri inbegripna av landsting-

et godkända utskottsbetänkanden, såvida särskilt svar icke utskrivs, översändas officiellt till landskapsstyrelsen.

70 §. Justeringsmännen föreslås valda för ett arbetsår åt gången i stället för som nu för en session.

73 §. Genom den föreslagna lydelsen av denna paragraf skulle här- efter landstingets beslut om bifall till lag, genom vilken fördrag med främmande makt bringas i kraft i landskapet, publiceras i Ålands författningssamling. Beträffande landskapslagar och övriga beslut föreslås ingen ändring, men kommittén utgår ifrån att också andra landstingsbeslut av allmänt intresse som t.ex. om landskapsgarantier borde införas i författningssamlingen.

74 §. Lagen föreslås träda i kraft den 1 november innevarande år, varvid det nyvalda landstinget skulle fungera enligt en ny landstings- ordning.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen vörd- samt förelägga landstinget till antagande

L a n d s t i n g s o r d n i n g
för landskapet Åland.

1 kap.

Allmänna grunder.

1 §.

Ålands landsting representerar Ålands befolkning och består av trettio landstingsmän.

2 §.

Landstingsman och ersättare för honom väljes på sätt i landskapslagen om landstingsval och kommunalval (vallagen) stadgas.

Landstingsmans uppdrag begynner den 1 november det år valet verkställdes samt fortfar under fyra år.

Har landstinget blivit upplöst och nya val förrättats, skall, såframt ej ny upplösning av landstinget ägt rum, landstingsmännens uppdrag gälla för det år, under vilket valet verkställdes, samt till och med den 31 oktober det år, under vilket ordinarie val därefter verkställles. Likväl skall, om nyval verkställdes samma år som ordinarie val skulle förrättas, landstingsmännens uppdrag gälla till och med den 31 oktober det fjärde året därefter.

3 §.

Landstingsmännen utses genom omedelbara, proportionella och hemliga val. För landstingsval bildar landskapet Åland en valkrets.

Vid valen har alla röstberättigade lika rösträtt.

Ej må rösträtt utövas genom ombud.

4 §.

Röstberättigad är envar man och kvinna, som före valåret fyllt tjuugu år och innehar åländsk hembygdsrätt.

Rösträtt tillkommer dock ej

- 1) den, som står under förmynderskap;
- 2) den, som för lösdriveri dömts till allmänt arbete eller tvångsarbete, ända till utgången av tredje året från det, då han frigavs från arbetsanstalten eller tvångsarbetet; samt
- 3) den, som övertygats att vid landstingsval ha köpt eller sålt röst eller gjort försök därtill eller på flera än ett ställe avgivit sin röst eller genom våld eller hot stört valfriheten, ända till utgången av det sjätte kalenderåret efter det, då slutlig dom gavs i saken.

5 §.

Valbar till landstingsman är envar röstberättigad, som givit sitt samtycke därtill.

Förverkar landstingsman sin valbarhet, upphör hans landstingsmannaupdrag.

Väljes landshövdingen, lantrådet, ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen, tjänsteman vid länsstyrelsen eller tjänsteman vid landskapsstyrelsen till landstingsman, skall vederbörande efter det valet vunnit laga kraft begära befrielse från förenämnda tjänst, befattning eller uppdrag. Förrän befrielse beviljats, må han ej tillträda sitt landstingsmannauppdrag.

6 §.

Utses landstingsman till landshövding, lantråd eller till tjänsteman vid länsstyrelsen eller landskapsstyrelsen, skall han frånträda sitt landstingsmannauppdrag. Landstingsman, som valts till ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen, skall för den tid detta uppdrag varar frånträda sitt landstingsmannauppdrag. Ersättaren inträder i den avgåendes ställe.

7 §.

Ej må den, som förklarats vald till landstingsman, befrias från detta uppdrag, där han ej förmår visa laga förfall eller annat skäl, som av landstinget godkännes.

8 §.

Avlider landstingsman eller förlorar han sin valbarhet eller avgår han på grund av laga eller av landstinget godkänt skäl eller förklaras ha förverkat sitt uppdrag, inträder ersättaren i hans ställe.

Har landstinget beviljat landstingsman befrielse från deltagande i en landstingssession, inträder ersättaren i hans ställe.

Ungår landstingsman frihetsstraff, träder ersättaren i hans ställe för den tiden.

Beträffande den ordning, i vilken ersättare inkallas, stadgas i vallagen.

9 §.

Landstingsman är pliktig att i utövningen av sitt uppdrag så handla, som rätt och sanning bjuder. Han är därvid skyldig att iakttaga lag och är icke bunden av några andra föreskrifter.

10 §.

Ej må landstingsman förvägras att inställa sig vid landsting och fullgöra sitt uppdrag.

11 §.

Häktas landstingsman under pågående landsting, skall därom genast anmälas hos landstingets talman.

12 §.

Landstingsman åtnjuter av landskapsmedel arvode och övriga ersättningar enligt landstingets beslut.

Angående landstingsmans pensionsskydd stadgas genom landskapslag.

13 §.

Infinner sig landstingsman icke i rätt tid till landsting eller uteblir han utan landstingets tillstånd från sammanträde och har han icke haft förfall, som av landstinget godkännes, kan landstinget döma honom till förlust av landstingsmannaarvode eller del därav. Landstingsman, som icke låtit sig härav rätta, kan av landstinget förklaras ha förverkat sitt uppdrag.

Landstingsman, som undergår frihetsstraff, må icke för denna tid uppbära landstingsmannaarvode.

2 kap.

Landstingets början, upplösning och avslutning.

14 §.

Landstinget sammanträder i Mariehamn, eller där särskilda omständigheter sådant påkallar, på annan ort inom landskapet, som av landstingets presidium bestämmes.

15 §.

Lagtima landsting sammankommer till session varje arbetsår den 1 november och den 1 mars.

Landstinget avslutas den sista vardagen i oktober.

16 §.

Har landstinget upplösts, skall landstinget efter nyval sammankomma till lagtima möte på första dagen i den kalendermånad, som begynner näst efter nittio dagar från upplösningen.

Angående landstingets upplösning och förordnande om nyval kungöres i den ordning, som i 73 § säges. Därjämte meddelas den myndighet och de nämnder, på vilka föranstaltande av val ankommer.

17 §.

Om sammankallandet av urtima landsting stadgas i 8 § självstyrelselagen för Åland.

Kallelse till urtima landsting offentliggöres i sådan uti landskapet utkommande, tidning, vari allmänna, landstinget rörande beslut och förfoganden kungöres.

Ej må urtima landsting utsättas att börja tidigare än på femtonde dagen efter kallelsens utfärdande, ej heller fortgå längre än till och med sista helgfria dag före den, då lagtima landsting vidtager.

Vid urtima landsting må endast förekomma ärende, som föranlett landstingets sammankallande, så ock vad med sådant ärende står i oskiljaktigt sammanhang.

18 §.

Den dag landstinget första gången efter val skall sammankomma bör samtliga landstingsmän klockan tio förete sina fullmakter för

den eller dem, som landshövdingen förordnat att granska fullmakterna. Vid granskning av fullmakt bör undersökas, huruvida den är utfärdad av behörig myndighet och i föreskriven form.

Alfabetisk förteckning över de befullmäktigade landstingsmännen skall senast klockan tolv samma dag tillhandahållas landstinget.

Landstingsman, som infinner sig efter landstingets början, äger där intaga sin plats, sedan han för talmannen uppvisat godkänd fullmakt.

19 §.

Har landstingsmans fullmakt icke blivit godkänd, äger landstinget rätt att pröva, huruvida han likväl på grund av densamma må inträda i landstinget.

Göres under landstinget på grund av landstingsordningen anmärkning mot landstingsmans behörighet, ankommer dess prövande på landstinget, såframt icke samma anmärkning genom besvär över valet redan anförts eller ännu kan anföras hos vederbörande myndighet.

I övrigt må fråga om giltighet av landstingsval icke vid landsting upptagas, utom då anmärkning göres därom, att beträffande valet eller därtill hörande åtgärder uppenbart brottsligt förfarande förekommit eller att otvivelaktigt misstag vid fastställandet av valets utgång ägt rum. I sådant fall äger landstinget, där det tillika är tydligt, att brottet eller misstaget kunnat utöva inverkan på utgången av valet och ändring ej vidare kan i besvärsväg vinnas, vidtaga åtgärd till sådan rättelse, som är förenlig med bestämmelserna i vallagen.

Den, vars behörighet är satt i fråga, bibehåller emellertid sitt uppdrag såsom landstingsman, intill dess han förklarats därtill obehörig.

20 §.

Den dag landstinget vidtager med nytt arbetsår skall landstingsmännen klockan tolv samlas till plenum. Vid detta plenum, vid vilket ordet föres av den landstingsman, som är till åren äldst, väljer landstinget skilt för sig talman och två vicetalmän.

Därefter avgiver talmannen och vicetalmännen inför det församlade landstinget, var efter annan, denna högtidliga försäkran:

"Jag N.N. försäkrar, att jag vill i utövningen av talmansbefattningen efter all min förmåga upprätthålla landskapet Ålands befolkning i enlighet med grundlagarna tillkommande rätt."

Meddelande om valets utgång skall ofördröjligen tillställas landshövdingen och landskapsstyrelsen.

Avlider talman eller vicetalman under arbetsåret eller avgår han från sin befattning, skall ny talman eller vicetalman väljas.

21 §.

Landshövdingen tillkännagiver tiden för landstingets öppnande, som skall äga rum samma dag landstinget sammankommit. På utsatt tid skall landstingets medlemmar, efter det gudstjänst förrättats, sammankomma i sessionssalen, där landstinget förklaras öppnat.

Landstingets avslutande sker på tid som landshövdingen tillkännagiver. Avslutningsdag vid mandatperiodens utgång, försiggår under samma former som det högtidliga öppnandet.

Vid förfall för landshövdingen gäller vad därom i 9 § självstyrelselagen för Åland är stadgat.

3 kap.

Ärendenas upptagande vid landstinget.

22 §.

Presidentens framställningar och meddelanden skall överlämnas till landstinget av landshövdingen.

23 §.

Landshövdingen och lantrådet samt landskapsstyrelsen är berättigade att överlämna framställning och meddelande till landstinget. Framställning må återtagas.

24 §.

Angående lantrådets berättelse gäller vad därom är stadgat i landskapslagen om landskapsförvaltningen.

25 §.

Landstingsman äger rätt att till landstinget överlämna motion i den ordning 26 § stadgar. Motion skall innefatta antingen

- 1) lagmotion, innehållande i lagform avfattat förslag
 - a) om stiftande av ny landskapslag eller om ändring, förklaring eller upphävande av gällande landskapslag;
 - b) om ändring, förklaring eller upphävande av i 55 § 1 mom. avsedd lag; eller
 - c) om lagmotion till riksdagen;
- 2) finansmotion, innehållande förslag
 - a) om upptagande av anslag i årsstat;
 - b) om framställning om extraordinarie anslag; eller
 - c) om finansmotion till riksdagen; eller

3) hemställningsmotion, innehållande förslag att landstinget måtte hos riksdagen, landskapsstyrelsen eller talmanskonferensen hemställa om vidtagande av viss åtgärd.

26 §.

I 25 § omförmälda motioner skall skriftligen avfattade överlämnas till landstingets kansli senast femte dagen före klockan tolv efter det lagtida landsting i enlighet med 15 § sammankommit. Senare vare landstingsman icke berättigad att väcka motion, såframt icke sådan direkt föranledes av något av landstinget redan fattat beslut eller till

landstinget överlämnad framställning eller återtagande av sådan eller ock av annan under landstinget inträffad händelse. Härvid må motion icke väckas senare än klockan tolv andra dagen efter den, då motionären bör anses ha fått kännedom om händelsen.

I motion bör jämväl angivas de skäl, på vilka förslaget grundas.

Ej må ärenden av olika beskaffenhet sammanföras i en skrift.

Motion må återkallas skriftligen av samtliga undertecknare av motionen.

27 §.

Utan hinder av stadgandena i 26 § må minst fyra landstingsmän väcka motion i ärende rörande landskapets författningssenliga rättigheter.

Angående sättet för anhängiggörande av förslag om yrkande på mistroendeförklaring för lantrådet stadgas i 49 §.

28 §.

Har handläggningen av ärende vid lagtima landsting icke hunnit slutföras, fortsättes dess behandling vid följande lagtima landsting, såframt landstingsval ej mellankommit.

4 kap.

Självstyrelsepolitiska nämnden.

29 §.

Varje lagtima landsting skall tillsätta en självstyrelsepolitisk nämnd med uppgift att verka såsom rådgivande organ i frågor rörande landskapets författningssenliga rättigheter.

Landstinget, landstingsutskott eller landskapsstyrelsen äger rätt att i fråga, som avses i 1 mom., inhämta nämndens utlåtande.

Nämnden vare ock obetaget att i dylik fråga hos landskapsstyrelsen väcka förslag om åtgärd.

30 §.

Självstyrelsepolitiska nämnden består av talmannen som ordförande samt fyra ledamöter och två ersättare, vilka landstinget väljer inom sig. Val av ledamöter och ersättare skall av landstinget förrättas senast fjärde dagen efter landstingets öppnande.

Nämnden väljer inom sig viceordförande.

31 §.

Talmannen, eller vid förfall för honom viceordföranden, sammankallar nämnden så ofta ärendena det fordrar. Anhåller landskapsstyrelsen eller minst tre av nämndens ledamöter att nämnden skall sammanträda för viss uppgiven fråga, skall talmannen utan dröjsmål sammankalla nämnden.

Lantrådet och ledamöterna i landskapsstyrelsen, så ock särskilda

sakkunniga, må av nämnden kallas till sammanträde. Beträffande skyldighet för landskapsstyrelsen och underlydande myndigheter att delgiva tillgängliga handlingar och meddela nödiga upplysningar gäller vad därom är stadgat i 41 §.

32 §.

Självstyrelsepolitiska nämndens ledamöter skall visa största varsamhet i avseende å meddelande till andra om vad vid nämndens sammanträden förekommit. Ifall nämnden enhälligt prövar ovillkorlig tystnadsplikt vara av nöden, är samtliga närvarande därtill förbundna. Då sådant beslut fattas skall nämnden vara fulltalig.

33 §.

Landskapsstyrelsen skall i början av varje landsting och senare så ofta omständigheterna det föranleder lämna nämnden skriftlig redogörelse om de självstyrelsepolitiska frågor, som väsentligt kan beröra landskapets författningsenliga rättigheter.

34 §.

Vad om utskott är stadgat i denna lanstingsordning skall i övrigt i tillämpliga delar gälla självstyrelsepolitiska nämnden.

5 kap.

Ärendenas beredning.

35 §.

Vid varje lagtima landsting skall senast andra dagen efter dess öppnande för beredning av ärenden tillsättas tvenne lagutskott, första och andra lagutskottet, och ett finansutskott, vart och ett bestående av fem medlemmar, samt ett kulturutskott och ett justeringsutskott med tre medlemmar vardera. För sådan behandling av ärenden, som omförmäles i 54 §, skall landstinget senast på tredje dagen tillsätta landstingets stora utskott, i vilket skall inväljas tio medlemmar.

Landstinget äger därutöver vid behov tillsätta ytterligare utskott bestående av högst fem medlemmar.

För varje utskott tillsättes minst två ersättare.

Utskotts uppdrag varar till dess nytt val förrättats, dock ej längre än till valperiodens utgång. Justeringsutskottet skall, om så erfordras, likväl fortsätta med sin verksamhet även därefter till dess de av landstinget detsamma anförtrodda uppdragen slutförts.

Vid urtima landsting tillsättes de utskott, vilka för beredningen av de i landstinget förekommande ärendena erfordras.

36 §.

Till lagutskotten hänskjutes förslag angående stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av landskapslag samt lantrådets berättelse.

Första lagutskottet åligger att bereda i 55 § nämnda ärenden samt att skilja mellan landstinget och dess talman, då talmannen vägrat upp-

taga väckt fråga eller framställa proposition eller då landstinget annorledes icke åtnöjts med talmannens förfarande.

Angående fördelningen mellan lagutskotten av de till dem hörande ärendena besluter landstinget.

37 §.

Till finansutskottet hänskjutes landskapsstyrelsens förslag till årsstater, förslag till framställning om extraordinarie anslag samt landskapets bokslut och revisionsberättelse.

38 §.

Kulturutskottet avger utlåtanden till finansutskottet över landskapsstyrelsens förslag till årsstater såvitt gäller anslag för kulturella ändamål.

39 §.

På justeringsutskottet ankommer att övervaka, att landstingets expeditioner överensstämmer med dess beslut.

40 §.

Utskott skall på kallelse av dess äldste medlem sammankomma senast dagen efter det utskottet tillsatts för att under dennes ordförandeskap inom sig välja ordförande och viceordförande.

Vid förfall för utskottsmedlem träder ersättare i hans ställe. Utskott är beslutfört om minst fyra femtedelar av dess medlemmar är tillstädes.

Uteblir utskottsmedlem utan förfall eller särskilt tillstånd från utskottets sammanträde, anmäla utskottet härom till landstinget, som kan döma honom förlustig landstingsmannaarvode eller del därav såsom i 13 § säges, samt, därest det sker oftare, förklara honom ha förverkat sitt uppdrag såsom utskottsmedlem.

Medlem, som icke omfattat utskottets beslut, är berättigad att till utskottets betänkande foga skriftlig reservation, dock utan att betänkandet därigenom uppehålls.

41 §.

Utskott må i ärende, som hänskjutits till dess behandling, inbegär utlåtande av annat utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden.

Landskapsstyrelsen så ock densamma underlydande myndighet, tjänsteman eller allmän inrättning skall på begäran utan dröjsmål till utskott överlämna handlingar eller meddela utskott skriftliga eller muntliga upplysningar. Kan det icke ske, skall skälet härtill givas utskottet till känna.

42 §.

Talmannen, vicetalmännen samt utskottens ordförande bildar talmanskonferensen.

På talmanskonferensen ankommer att föreslå ändringar i landstingets arbetsordning, att avge utlåtande rörande sådan ändring däri, vartill landstingsman tagit initiativ, att göra förslag om bestämmelser för val inom landstinget, att i övrigt göra nödigbefunna förslag om landstingsarbetets ordnande samt att uppgöra förslag till instruktion och avlöning för landstingets tjänstemän.

6 kap.

Ärendenas behandling i plenum och stora utskottet.

43 §.

Talmannen åligger att utfärda kallelse till plenum, att därvid föredraga ärendena och leda överläggningarna, att framställa proposition för besluts fattande, att vidmakthålla ordning vid sammanträdena och jämväl i övrigt vaka däröver, att sådant, som strider mot lag, icke må komma under överläggning samt att avsluta plenum.

Talmannen må icke deltaga i överläggning i plenum men väl i omröstning och val. Han må ej heller föreslå något annat än det som erfordras för verkställighet av landstingets beslut eller iakttagande av dess arbetsordning.

Vid förfall för talmannen träder i hans ställe första eller, om förfall även för denne inträtt, andra vicetalmannen.

44 §.

Landstingets förhandlingar skall äga rum på svenska språket. Förhandlingarna är offentliga, såframt ej landstinget för visst fall annorlunda besluter.

45 §.

Vid plenum äger varje landstingsman rätt att erhålla ordet i den ordning, vari han anmält sig. Dock kan landstingsman på sätt i arbetsordningen närmare föreskrives givas ordet i annan ordning för att i korthet besvara annans anförande.

Varje landstingsman äger rätt att till protokollet fritt tala och yttra sig i alla frågor, som då handlägges, och om lagligheten av allt, som i landstinget tilldrager sig.

Ej må någon tala, förrän ordet tilldelats honom, och icke heller utom protokollet.

46 §.

Ingen landstingsman må tillåta sig personligen förolämpande uttryck eller eljest uppträda på ett mot god ordning stridande sätt. Sker det

och låter den felande icke sig rätta av talmannens föreställning, äger talmannen främtaga honom ordet. Har sådant ägt rum, må den felande för det sammanträdet icke vidare yttra sig. Väckes förslag att den landstingsman, som sålunda förgått sig, därjämte må av talmannen erhålla varning eller på viss tid, ej överstigande fyra dagar, uteslutas från landstingets sammanträden, skall beslut därom av landstinget fattas vid nästa sammanträde.

47 §.

Landshövdingen och lantrådet äger rätt att övervara landstingets plena och deltaga i överläggningarna, men icke i besluten. Lag samma vare beträffande ledamot i landskapsstyrelsen. Angående replikrätt för landshövdingen, lantrådet och ledamot i landskapsstyrelsen stadgas i arbetsordningen.

48 §.

Vill landstingsman till lantrådet ställa spörsmål i angelägenhet inom landskapsstyrelsens behörighet, avlämne det skriftligen avfattat och av bestämt innehåll till talmannen, vilken det åligger att bringa det till lantrådets kännedom. På tid, som bestämes genom överenskommelse med talmannen, avger lantrådet muntligt eller skriftligt svar, såframt han ej anser sig böra avböja frågans besvarande, varvid skälen härtill bör givas landstinget tillkänna. I sådant ärende må icke i landstinget överläggning äga rum eller beslut fattas.

49 §.

Yrkande om att landstinget skall förklara, att lantrådet saknar landstingets förtroende, bör göras skriftligen och undertecknas av minst fem landstingsmän. Ärendet må icke upptagas till avgörande, förrän lantrådet beretts tillfälle att inom tre dagar efter erhållnen del därav inför landstinget avgiva förklaring. Har minst sexton landstingsmän vid omröstning omfattat yrkandet, gäller det som landstingets beslut.

50 §.

Rör ärende någon landstingsman personligen, må han deltaga i överläggningen, men ej i fattande av beslut.

51 §.

Landshövdingens, lantrådets och landskapsstyrelsens framställningar så ock i 25 § omförmälda motioner må icke företagas till slutlig behandling, förrän betänkande över dem avgivits av utskott.

52 §.

Hänskjutes ej i 51 § nämnt ärende, då det första gången förekommer till behandling, genast enhälligt till utskott, skall det ligga på

bordet till något av de närmast följande sammanträdena, då sådan remiss skall ske.

53 §.

Utskottsbetänkande skall bordläggas, då det första gången föredrages. Vid nästa föredragning skall det, oberoende av om överläggning ägt rum eller icke, ånyo bordläggas, om minst två landstingsmän begär det. Då ärendet tredje gången föredrages, skall det ytterligare en gång bordläggas, om landstinget så besluter.

Landstinget kan besluta att inhämta nytt betänkande av samma utskott eller utlåtande av annat utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden.

54 §.

Angår utskottsbetänkande antagande eller förkastande av lagförslag, skall ärendet underkastas tre skilda behandlingar i landstingets plenum.

Vid första behandlingen föredrages utskottsbetänkande och lämnas åt landstingsmännen tillfälle att yttra sig i frågan. Sedan överläggningen förklarats avslutad, överlämnas ärendet, utan att beslut i själva saken fattats, till stora utskottet, som det åligger att däri avgiva yttrande och framställa de förslag, till vilka utskottet kan finna anledning.

Vid andra behandling föredrages stora utskottets betänkande, varvid landstinget, ifall betänkandet innehåller lagförslag, ingår i prövning av lagförslaget samt fattar beslut om varje särskild punkt däri. Hela lagförslagets förkastande må härvid icke föreslås. Godkännes stora utskottets förslag till alla delar, förklaras andra behandlingen avslutad. Blir stora utskottets förslag icke oförändrat godkänt, överlämnas lagförslaget, i den lydelse det genom landstingets beslut erhållit, ånyo till stora utskottet, på vilket det ankommer att förorda sistnämnda förslag med eller utan ändringar eller att avstyrka lagförslagets antagande. Har stora utskottet icke omfattat landstingets beslut, besluter landstinget om varje särskild punkt i stora utskottets förslag, varvid landstinget antingen vidblir sitt tidigare beslut eller antager stora utskottets förslag, varefter andra behandlingen förklaras avslutad.

Innehåller stora utskottets betänkande avböjande av lagförslaget, kan landstinget besluta att till grund för andra behandlingen lägga annat förslag, som tidigare legat till grund för behandlingen. I sådant fall förfäres på sätt i 3 mom. är stadgat.

Vid tredje behandlingen föredrages ärendet till slutligt avgöran-

de, varvid landstinget kan antingen oförändrat antaga lagförslaget sådant det vid andra behandlingen godkänts, eller förkasta detsamma. Tredje behandlingen må äga rum tidigast andra dagen räknat från den dag då andra behandlingen avslutats, eller om ärendet gäller i 55 § nämnda lagförslag tidigast sjunde dagen från sistsagda dag.

55 §.

Landstingets bifall till ändring, förklaring eller upphävande av självstyrelselagen för Åland av den 28 december 1951 (5/52) och lagen om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland (6/52) och till avvikelse från dem skall vid tredje behandlingen omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av landskapslagen om landskapet Ålands flagga, landstingsordningen och landskapslagen om landskapsförvaltningen eller avvikelse från dem samt landskapslag om uppbärande av landskapsskatt som gäller längre tid än ett år skall vid tredje behandlingen omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

56 §.

Vid urtima landsting upptaget ärende skall vid samma landsting slutligen avgöras.

57 §.

Av landstingsman under ärendes behandling framställt förslag, som icke har direkt sakligt sammanhang med ärendet, må icke upptagas till behandling.

Förslag, som landstingsman framställt och som avser införande i årsstat av nytt i landskapsstyrelsens förslag icke upptaget anslag, beaktas endast då det väckts genom finansmotion.

58 §.

I händelse landstinget vid handläggning av finansutskottets förslag till årsstat icke godkänt betänkandet oförändrat, återförvisas ärendet till finansutskottet, som äger avgiva utlåtande angående de av landstinget vidtagna ändringarna. Föreslår finansutskottet ändringar i landstingets beslut, besluter landstinget om varje särskild punkt i finansutskottets ändringsförslag.

59 §.

I ärende, där överläggning ägt rum, må beslut icke fattas, förrän landstinget efter talmannens hemställan förklarat överläggningen avslutad.

60 §.

Då fråga föreligger till avgörande, framställer talmannen, på grund av vad i saken föreslagits, så avfattat omröstningsförslag, att svaret "ja" eller "nej" uttrycker landstingets beslut.

Finnes flera förslag till beslut, ställes ett såsom motförslag till ett annat, intill dess om alla sålunda röstats. De avsedda omröstningsförslagens ordalydelse och ordningsföljd bör vara av landstinget godkända, innan omröstningsförslag till besvarande framställles. Ändring av föreslagen ordalydelse och ordningsföljd må föreslås, men ny överläggning i sak må icke äga rum.

Faller rösterna lika vid omröstning, avgör talmannens röst utom vid val, då lotten avgör.

Ej må omröstning tillåtas därom, huruvida omröstning skall äga rum.

61 §.

Den, som i fattat beslut icke instämt, äger rätt att till protokollet anmäla sin skiljaktiga mening. Dock må sådan anmälan icke föranleda vidare överläggning.

62 §.

Talmannen må vägra att till handläggning upptaga väckt fråga eller att framställa omröstningsförslag, om han finner det strida mot lag eller beslut, som av landstinget redan fattats. För sådan vägran bör talmannen anföra skäl.

Nöjes landstinget icke med talmannens åtgärd, hänskjutes ärendet till första lagutskottet, vilket utan dröjsmål bör inkomma med motiverat avgörande, huruvida sakens upptagande eller omröstningsförslags framställande strider mot lag eller mot av landstinget förut fattat beslut.

63 §.

Beslut må ej vid justering sakligt ändras.

64 §.

Landstingsman, som ej varit tillstädes, då beslut i något ärende fattats, äger rätt att därefter till protokollet anmäla, att han icke deltagit i beslutet, men må ej framställa någon anmärkning mot detsamma.

6 kap.

Meddelande av landstingets beslut.

65 §.

Landstingets beslut om antagande av landskapslag insändes till republikens president av landstingets talman, varom landshövdingen bör underrättas.

Lag samma vare beträffande beslut, vilka utgör svar på presidentens framställningar och meddelanden. Av landstinget antagna motioner, avsedda att föreläggas riksdagen, översändes till regeringen.

Har landstinget antagit förslag till framställning om beviljande av extraordinarie anslag, översändes beslutet till Ålandsdelegationen.

66 §.

I 65 § omförmälda beslut samt övriga landstingets beslut, vilkas verkställande ankommer på landskapsstyrelsen, skall meddelas landskapsstyrelsen genom skrivelse från landstinget.

67 §.

I 65 § omförmälda handlingar samt alla utgående skrivelser uppsättes och expedieras av landstingets kansli under uppsikt av landstingets justeringsutskott.

Ej må något beslut från landstinget expedieras, förrän det blivit godkänt av justeringsutskottet.

Landstingsbeslut underskrives av talmannen och vicetalmännen, medan övriga utgående expeditioner underskrives av talmannen och sekreteraren.

7 kap.

Särskilda stadganden.

68 §.

Presidentens framställningar och meddelanden skall såväl i plenum som i utskott företagas till behandling framom andra ärenden.

69 §.

Infaller annan än i 15 § 2 mom. stadgad dag på lördag eller helgdag, gäller första vardag därefter såsom utsatt dag.

70 §.

Landstingets protokoll föres under talmannens tillsyn av sekreteraren. Vid början av varje arbetsår utser landstinget inom sig tre justeringsmän jämte nödigt antal ersättare att justera protokollet.

71 §.

Landstingets kansli står under kanslikommissionens uppsikt. Till kanslikommissionen hör talmannen och vicetalmännen samt två för varje arbetsår valda landstingsmän.

72 §.

Landstingets arbetsordning, bestämmelser angående val inom landstinget enligt proportionellt valsätt samt instruktion för landstingets tjänstemän och tjänstemännens avlöning äger landstinget fastställa på förslag av talmanskonferensen.

73 §.

Landskapslagar, i 55 § omförmälda av riksdagen antagna lagar, landstingets beslut om bifall till lag, genom vilken fördrag med främmande makt bringas i kraft i landskapet, samt övriga landstingsbeslut, såvitt de är av allmänna betydelse, skall på åtgärd av land-

skapsstyrelsen kungöras i Ålands författningssamling.

74 §.

Denna landstingsordning träder i kraft den 1 november 1971. Genom densamma upphäves landstingsordningen för landskapet Åland av den 14 mars 1951 (14/51) jämte senare tillkomna ändringar.

Mariehamn, den 16 mars 1971.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd Martin Isaksson

Lagberedningssekreterare Sune Carlsson.